

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. lek. rač. 11.197. Telefon 3112.

Misli ob desetletnici osvobojenja.

O čemer so sanjale naše duše, to stoji sedaj uresničeno pred nami: svojo Jugoslavijo imamo!

»Učit. Tov.« 2. nov. 1918.

»Pozdravljena, Jugoslavija!« Ta klic je prihajal iz ust vsega slovenskega učiteljstva ob razsulu gnile avstrijske države. Bil je to klic, ki je prihajal iz iskrenih učiteljskih src. Ni bil fraza, temveč pozdrav umirajočih, tepitanih in izstradanih svojemu rešitelju. — Jugoslavija! Ideja, ki so jo milijoni nosili v svojem srcu, ideja za katero so stotisoči žrtvovali svoje življenje, ideja za katero se je ravno učiteljstvo borilo v največji meri, kajti edino v realizaciji te ideje je videlo učiteljstvo svojo rešitev — moralno in materialno. Veliko je bilo trpljenje, dolga pot gorja skozi temno noč, a tedaj je zasijala zarja vzhajajočega solca — ideja je postala resnica — in učiteljstvo je klicalo — »Pozdravljena Jugoslavija!«

Z osvoboditvijo izpod tujega jarma pa še ni bilo rešeno glavno učiteljsko vprašanje. Tudi takrat je nastopalo združeno učiteljstvo Slovenije in začela se je borba za izboljšanje naravnost mizernega položaja učiteljskega. Deputacije so romale od poverjenika do poverjenika pri Narodni vladi. Sestavljale so se spomenice in kaj kmalu je učiteljstvo moglo pokazati na sijajen uspeh: »Boj za kruh — dobojevan«, tako je zapisal »Učiteljski Tovariš« že 3. januarja 1919. Res je mislilo učiteljstvo, ker se mu je posrečilo po tako dolgem boju doseči za tisti čas, stanu primerno plačo, da je boj za kruh že dobojevan. Toda časi se spreminjajo — draginja je rasla in kmalu tudi regulirane plače niso več zadostovale in učiteljstvo je moralo spoznati, da je bilo vendarle preveč optimistično ob misli, da je boj za kruh dobojevan.

Da bi bila borba za pravice našega stanu lažja se je ogromna večina učiteljstva združila v Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva, hotoč s tem uveljaviti enakopravnost vsega stanu v državi. Že takrat so se pojavljali raznovrstni osnutki za šolski zakon, ki naj bi že vendar izenačili naše šolstvo — toda bili so le osnutki. Padale so vlade, padali osnutki in Jugoslavija — ob rojstvu, od učiteljstva tako iskreno pozdravljena — še danes nima šolskega zakona, ki bi bil vendar tako potreben. — Minilo je že deset let — a šolski zakon je še vedno v osnutku.

Toda to ni edino, ne prvo in ne zadnje razočaranje, ki ga je doživelo slovensko učiteljstvo tekom desetih let po osvobojenju. Leto za letom so se množile tožbe za povišanjem draginjskih doklad. — »Boj za kruh še ni dobojevan.« — »Država, stradamo, zmrzujemo, in bosí smo« — taki in enaki napisi v »Učiteljskem Tovarišu« pričajo, da se je nahajalo učiteljstvo pred sprejetjem uradniškega zakona v zelo slabem gmotnem položaju.

Uradniški zakon — ki se je zanj borilo vse uradništvo, je prinesel učiteljstvu momentano izboljšanje, toda radi prepoznega uveljavljanja tega zakona je ostala država vsemu uradništvu dolžna precejšnje vsote denarja, ki jih žal še danes nismo prejeli.

Komaj pa se je položaj z novim uradniškim zakonom nekoliko izboljšal, že so nastopili odtegljaji. Plačati je bilo treba za poplavljenice in zato se je moralo uradništvu znižati draginjske doklade — saj so naše plače res naravnost sijajne in mi z lahkoto utrpimo tako malenkostne odtegljaje. — Tudi za snovanje Nabavljajčih zadrug naj prispeva uradništvo z »malenkostnimi« delci. — In sedaj je na vidiku revizija uradniškega zakona. Kaj bo prinesla? Vsi upamo na izboljšanje, borimo se za to in upamo, da ne bomo razočarani.

LISTEK.

Kako ti koristi skavtizem?

Ne nameravam v tem članku govoriti o mladini, ampak o odraslih, ki mislijo, da je izvidništvo samo za nedorastlega človeka. V današnji materialistični dobi pa večina povprašuje, kako mi more to ali ono koristiti, seveda materialno koristiti! Tudi na videz idealni skavtizem donaja velike materialne koristi. Odrasel človek-skavt prav lahko vzame svinčnik v roko in izračuna vse, kar mu more donesti skavtizem — seveda le, če so mu zakoni sveti in jih tudi dosledno izpolnjuje. Naj navedem le predzadnji zakon: skavt je zdržen in ne puši. Dve koristi ob enem: prihraniš denarja in zdravja. Prva korist je pač vsakemu človeku jasna, druga pa tudi vsakomur, ki si nalaže ne tišči ušes in oči in ne vidi nesreče in bede v našem alkoholu vdanem narodu. Marsikdo pa bo vedel povedati povest o vrednosti popolne abstinence in o malopridnosti pitja, tudi zmernega, če bo le natančno izprašal svojo vest.

Kaj pa prosveta? Takoj po osvobojenju smo dobili popolnoma slovenske srednje šole. Tudi meščansko šolstvo, ki ga nam avstrijski birokratizem ni privoščil, se je začelo širiti. — Dobili smo tudi univerzo. Kako navdušeno je pozdravljaval slovenski narod a predvsem njega učiteljstvo, te pridobitve. Izbojevali smo si tudi višjo pedagoško šolo. — A danes ob desetletnici osvobojenja? Namesto, da bi se naše šolstvo dvigalo, pada. Zapirajo se srednje šole in višja pedagoška šola, za učiteljstvo najvažnejša ustanova ne bo mogla obstojati, ker učiteljstvo ne dobi plačanji dopustov, oziroma mu bodo nakazani letos le polovični prejemki. Osnovno šolstvo se tudi ne more povzpeti na ono višino, ki bi jo moralo doseči in to radi tega, ker tekom desetih let ni bilo časa za sestavo in sprejetje modernega osnovnošolskega zakona.

Boj državnega uradništva za izboljšanje gmotnega položaja in proti draginji.

Zveza državnih nameščencev za pravice svojih članov. — Odpor proti rastoči draginji z navijanjem cen. — Opozoritev oblasti za primerne ukrepe. — Solidarni so tudi vsi privatni nameščenci. — Energična resolucija.

Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je sklicala v torek 30. oktobra t. l. v veliki dvorani Uniona v Ljubljani shod državnih nameščencev proti draginji in za izboljšanje gmotnega položaja državnih nameščencev. Dvorana je bila polna in shod je zelo dobro uspel.

V krepkih besedah so nastopili za pravice državnih nameščencev predsednik Zveze državnih nameščencev g. direktor računovodstva del. financ Milan Paternoster, tajnik Zveze državnih nameščencev g. Joža Bekš, g. prof. Rajič, g. Bišof in g. Beguš.

Zborovalci so burno manifestirali za svoje zahteve ter s shodom opozorili javnost in merodajne činitelje na položaj, v katerem se nahaja državno uradništvo.

Sprejeta je bila sledeča resolucija:

Na protestnem shodu dne 30. oktobra 1928 v Ljubljani zbrani aktivni in upokojeni državni nameščenci, privatni nastavljenici, delavci in invalidi — brez razlike politične pripadnosti — skratka vsi oni, ki žive ob dnevnih, tedenskih ali mesečnih plačah in ki reprezentirajo glavni del ljubljanskih konzumentov, so sprejeli sledečo resolucijo:

Na podlagi statistično utemeljenih referatov, ki so jih podali posamezni poročevalci, ugotavlja današnji shod, da je Ljubljana bodisi glede živilskih, bodisi glede drugih življenjskih potrebščin eno izmed najdražjih mest v naši državi. Današnji shod enodušno odklanja vsako nasprotno trditve, ki se naslanja samo na enostranske informacije in ki ji je v glavnem namen ohraniti sedanje nevdružno stanje ter prikazati življenjske pogoje konzumentov v čisto drugačni luči kakor v resnici obstojajo.

Današnji shod ugotavlja

1. da je nadzorstvo na ljubljanskem živilskem trgu docela neurejeno, nesmotreno in usmerjeno v pravcu, ki hoče v glavnem ščititi interese producentov. To dejstvo je pripisovati neskladnemu razmerju, ki vlada med organi tega nadzorstva in med zalagatelji živilskega trga. Javna tajnost je, da tržni nadzornik na način, ki se absolutno ne sklada z njegovim službenim položajem, bodisi posredno ali neposredno obratuje z živilji, kar mora že samo po sebi docela izključevati njegovo objektivnost v presoji dejanskega položaja na ljubljanskem živilskem trgu. Nič manj neznano ni, da se vsled sorodstvenega razmerja, ki veže tega ali onega

Ni lepa bilanca, ki jo izkazuje naše šolstvo in učiteljstvo po desetih letih osvobojenja izpod tujega jarma.

»O domovina, kdor te ljubi zdaj, ljubiti mora s črnim gnevom v duši.« Tako moramo zaklicati z našim največjim pesnikom, ker upanje, ki smo ga gojili leta 1918., se tekom desetih let ni uresničilo. Sanjali smo o modernizaciji našega šolstva, sanjali o vsesplošni pomoči našim prosvetnim ustanovam, upali na moderen šolski zakon in tudi na stanu in delu primerne plače smo upali, a bile so le sanje, ki se niso uresničile in nam je ostala borba za boljše bodočnost.

Učiteljstvo praznuje desetletnico osvobojenja z disonanco v srcu, ker tare ga eksistenčni boj, kajti ob mezadostnem eksistenčnem minimumu se ne more posvečati s polnim srcem svojim idealom.

tržnega organa s to ali drugo prekupčevalko živil, vrši nadzorstvena služba povsem pristansko, in da daje ta služba v javnosti samo videz formalnega vzdrževanja reda. Takšne odnose je pripisovati deloma tudi posebni, samo za organe tržnega nadzorstva veljavni službeni pragmatiki, ki ne dopuščajo nikakršnih personalnih izprememb in ki odpira pod plaščem sicer pisane, a ne izvrševane kontrole na široko vrata pravcati hierarhiji.

2. Vzporedno z draginjo živil rasto tudi cene stanovanjem, ki v pre mnogih primerih presega zlate pariteto. Delavec, privatni in državni nameščenec, ki mu službodajalec njegovega fizičnega odnosno duševnega dela ne more ali noče odkupiti s polno protivrednostjo, je prepuščen obupni in brezplodni borbi za obstanek ter za kratko dobo ne bo mogel več vzdržati bremen, ki jih valj na njegova ramena mestna občina v obliki najrazličnejših dajatvev, pa najsi se že te dajatve imenujejo gostaščina, kamalska pristojbina, vodarina ali kako drugače.

Povdarjamo, da so ta bremena eminentno neposredne prirode, ker slone na najemniku in ne na hišnem lastniku.

3. Tržna anketa na mestnem magistratu, obstoječa iz producentov, je izrekla na naslov ljubljanskih konzumentov težko žalitev, ki jo odločno zavračamo ter globoko obžalujemo, da je bilo torišče te žalitve mesto, ki bi moralo po svoji avtonomiji nuditi zaščito prav tako konzumentu kakor producentu. Državni nameščenec, privatni nastavljenec in delavec dajejo danes duška svoji ogorčenosti nad žalostnim dejstvom, da je mogla mestna občina pod svojim okriljem dopustiti ta inzulit in da se v danem trenutku ni zadostno zavedala naloge, ki ji mora pripadati pri obrambi mestnemu prebivalstvu skupnih interesov.

Današnji protestni shod

zahteva:

a) revizijo sedanjega in določitev novega tržnega reda, ki naj mu bo ob primerni kazenski sankciji in poleg omogočitve proste konkurence v obratovanju glavni cilj odstranitve sedaj vladajočega kartela pri prodajnih cenah vseh vrst živil brez izjeme, zameno sedanjega tržnega nadzornika in vseh njegovih organov z drugim objektivnejšim osebjem ter otvoritev konkurenčnih prodajalnic živil in mesnic v režiji in pod nadzorstvom mestnega magistrata.

b) ustanovitev posebnega mestnega gradbenega fonda, v katerega naj se radi zadost-

ne preskrbe z zdravimi in ceninimi stanovanji za ljubljanske nepridobitne sloje stečajno najemnine, presegajoče zlato pariteto, ob sočasni opustitvi nameravane nove odmere gostaščine in drugih pristojbin na osnovi zvišanih najemnin.

Prav tako

zahtevamo,

c) da mestni magistrat na nepristranski način ugotovi funkcionarja, ki je dal v izvrševanju službe, torej v uradnem poslovanju, povod za nizkotne žalitve, izrečene na naslov državnih in drugih nameščencev, ljubljanskih konzumentov, da ga po disciplinskih predpisih kaznuje in da ga javno zadoščenje na časti težko prizadetim mestnim slojem.

prosimo

velikega župana ljubljanske oblasti in ljubljanski občinski odbor, da vzameta kot nadzorovalni občinski ljubljanske državnice in druge nameščence, pripuščene na milost in nemilost izvestnim producentom, v zaščito in da radi saniranja nezdravih razmer, ki so se razpasle na ljubljanskem živilskem trgu ter pri določitvi stanovanjskih najemnin, v svojem delokrogu vse potrebno ukreneta.

DR. FRANJO ČIBEJ:

Poglavje o „samoizobrazbi“ našega učiteljskega naraščaja

V soboto, dne 27. oktobra se je ustanovil na ljubljanskem moškem in ženskem učiteljskem »Samoizobraževalni klub«, iz namenom, da vzbudi in dvigne samoizobraževanje našega učiteljskega naraščaja. Ta korak naše mladine mora vsakdo pozdraviti. Kajti res je, da šola ne more storiti vsega, zlasti ne more tega storiti v svoji dosedanji stari obliki. Priznati sicer treba, da se tudi od strani šole stori marsikaj, kar ne spada ravno le stari šari, a v glavnem bo že res, da rabi danes naš učiteljski naraščaj še več kot dobi v šoli, da mu je treba dati vpogleda v delovanje in snovanje vsega našega socialnega, gospodarskega in duhovno-kulturnega življenja. In še nekaj. Treba je dati mlademu človeku priliko, da tudi sam pride aktivno do veljave, da se svobodno lahko porazgovori v krogu svojih tovarišev, za kar v šoli ni vedno dovolj prilike. Iz vsega tega sledi, da je samoizobraževalni krožek nujna zadeva in prav je, da se odslej naprej sistematično vrši to delo, ki je doslej (v lanskem šolskem letu) bilo še več ali manj neorganizirano v »pedagoškem krožku« in »krožku za samoizobrazbo«.

Kakšni morajo biti cilji takega krožka, je po mojem najglobljem prepričanju nesporno — in uveren sem, da v tem prepričanju nisem osamljen. Delo tega krožka more iti le za tem, da nudi vsem članom, ne glede na kake politične ali druge enostranske interese, samoizobrazbo, kot jo potrebuje učitelj v današnjem času in v današnjih težkih prilikah življenja. Ta izobrazba more iti v smeri stanovske zavesti in nadstrankarske občeločnosti (s čimer nikakor ne zahtevamo, da bi učitelj ne smel biti politično aktiven). A to se mi vendar zdi že nujno, da bi spregledali danes tudi že največji zakrknjenici, da je že zunanja organizatorična in stanovska moč učiteljstva le tako mogoča, da je učiteljski stan enotno združen in se točno zaveda samega sebe. Na ta način bo zrastle tudi preko političnih mahinacij in bo vedno manj odvisen od vsakokratne politične konstelacije.

A ne gre samo za te bolj vnanje dobrine. Razlogi tiče še dosti globlje. Učitelj je prosvetitelj naroda; naš učitelj mora v današnjem času izobraziti naše ljudstvo tako, da bo z mirno vestjo lahko rekel, da bo naš človek kos današnjemu življenju. Današnje življenje je pa tako razkosano, še danes živimo pod posledicami svetovne vojne, nahajamo

svoj in drugih zdravnik itd., itd. V pripristem življenju spoznavaj vrednost dela, se učiš enostavnih ročnosti in tvoj položaj te dela iznajdljivega. Če si v taboru mlajših, si z mladino mlad in vesel, tem bolj pa paziš, da se tu pod ostrimi očmi mladine odvadiš svojih napak. Veličastna naroda ti kaže vedno novo lice. Njena lepota ti sega noter do srca in te temeljito preobraža. Spoznaš svoj malenkostni »jaz«, vesoljstvo zaslužiš, srečno-resen postaneš, materialnih dobrin ne pogrešaš več in vse drugam se ti začne obracati tvoj duh.

Ljudje smo slabotni in nagnjeni k slabemu. Nikogar ni, ki ne bi rabil opore. Premišli pa skavtske zakone, gori od prvih točk obljube pa doli do zadnjega zakona »skavt je čist v mislih, besedah in dejanjih«. Če si položil obljubo, drže te kakor na vrvi, bude vest in varujejo marsikaterega dejanja, ki bi ti škodovala duševno in materialno. Če pa bi bil ves svet na »vrvi« skavtskih zakonov, odpadle bi vojne in bede bi bilo konec.

1. poceni, ker živiš priprosto in se hraniš z enostavnimi živilji, vse pa vršiš sam;

2. zdravo, ker si vedno deležen najčistejšega zraka, solca in vode ter vezan na pametno urejeni taborni red;

3. prijetno: v svojem trpežnem, priprostem kroju nisi vezan na toaletne, niti na lažnivo in tolikokrat pokvarjeno kopalniško družabnost, živiš pa prav tesno s prirodnimi bitji in lepoto pokrajine, kar ti vzbuja veliko srečo in napolnjuje srce z nepojmljivim zadovoljstvom in hvaležnostjo do stvarnika;

4. vzgojno: vsako delo moraš izvršiti sam, koplješ jarke okoli šatora, delaš potrebne higijenske naprave, postaviš si kuhinjo, sekaš drva, nosiš vodo, kuhaš priprosto, si

Miroslava Leitgeb, Ljubljana, Jurčičev trg 3
Izdelovanje ročnih in strojnih vezenin. Predtiskarija — Zaloga DMC in vseh potrebščin za vezenje. —